

POUČIT SE Z CIZÍCH VÁLEK

O válce v Perském zálivu se popsalo mnoho papíru, a to nejen v denících, týdenících pro širokou veřejnost, ale i v některých vojenských odborných časopisech. Dokonce redakce časopisu ATM (Armádní technický magazín) vydala pohotově zvláštní číslo s názvem **Válka v zálivu**. Mezi civilní veřejností měla tato publikace značný ohlas.

Některé názory na tuto válku uveřejnila i naše redakce Vojenské mysli. Je škoda, že tyto názory jsou většinou z pera cizích vojenských odborníků a ne našich. Přitom si redakce myslí, že právě poučení z vedení této války může napomoci zpřetrhat již neefektivní způsoby velení, řízení, štábních prací, vedení bojové činnosti a zabezpečení. Ukázalo se, že vojenství je v neustálém vývoji a tento vývoj (tedy i způsoby myšlení a konání) je nutné urychleně uplatňovat i v naší armádě.

Proto když byla vydána zvláštní příloha časopisu Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift č. 5/1991, kde byly uveřejněny názory a hodnocení několika vojenských odborníků z války v Perském zálivu, tak jsme se rozhodli s nimi seznámit čtenáře našeho časopisu. Názory autorů budeme uveřejňovat postupně po redakčním zpracování. Věříme, že tím poskytneme značné množství informací pro sebevzdělání každého vojáka z povolání. Autorem tohoto příspěvku je Hans Bachofner. Redakce předpokládá, že za pomoci těchto názorů vyvolá určitou polemiku.

Vyhodnocovači jsou zde. Sem a tam hlásají poučení z poslední války v Perském zálivu. Každý zjišťuje, že se potvrdilo, co tvrdil již dávno předem. Vyzbrojování je nutné. Odzbrojení je nutné. Neutralita je nutná. Neutralita je překonaná. Letadla a rakety jsou nutné - nebo nejsou nutné. Pozemní armády jsou určeny již jen ke shromažďování zajatců. (Potvrzení Douhetovy teorie, Generál Giulio Douhet, 1869-1930, prorok letecké války pravil, že: "Dobýt nadvládu ve vzduchu znamená zvítězit"; r. 1921.) Pouze pozemní armády mohou rozhodnout války (vyvrácení Douhetovy teorie). A především: válka je krutá a vytváří nové problémy.

Je zapotřebí učit se hodnotit cizí války. Ten, kdo jako my, důstojníci, při svém povolání po celý život přemýšlejí o válce a každodenně uskutečňují řešení, která se mají osvědčit v budoucí zkoušce, je přitom skromnější než mnohý televizní stratég a předvolební politik. Dějiny válek učí totiž jen jedno neomylné: **Žádná válka není stejná jako jiná.** Příští válka na Blízkém východě bude jiná, jistě úplně jiná. Příští válka v Evropě bude taky jiná. Obraz války se mění neméně než mírový svět. Technika, životní prostředí a doktríny se nikdy nezastaví. Válce nezabrání anebo ve válce nezvítězí ten, kdo se připravuje na poslední válku, nýbrž ten, kdo se rychle přizpůsobí přeměnám a vývoji, dále ten, který v chaosu násilí zvládne nové, neočekávané.

Přesto však je zapotřebí, abychom všichni studovali válečné dějiny a dokázali správně válku analyzovat. Proto autor této studie Hans Bachofner píše, že: nesmíme však hledat recepty na vítězství a návody k jednání, nýbrž musíme usilovat o pochopení fenomenu (úkazu) války. Dále říká, že právě v dlouhých dobách míru ztratili Švýcaři namnoze schopnost

představivosti. Existují však nadčasové vzory, které se opakují, existují konstanty vedle toho, co je vázáno na čas a místo.

Nové činitele násilí vytlačují státy a požadují přizpůsobená obranná řešení. Mezinárodní obrovský zločin, teror, rozsáhlá migrace, chudí proti bohatým, nekontrolované šíření zbraní hromadného ničení, intenzivní národnostní, pohraniční a menšinové konflikty: nesmíme ztrácet ze zřetele to nové, jež se rysuje, když krátce po válce o Kuvajtu uvažujeme o klasické konvenční válce. Vůbec se neztratila "z obrazu". K dispozici jsou arzenály, doktríny (které se nedávno skvěle osvědčily), poznatky a výcvik. **Tato válka není nemožná** a musí být vedle nových forem ohrožení považována za základ našeho úsilí o bezpečnost.

Dále se autor zmiňuje o tom, že víme jen málo o skutečném dění v Perském zálivu. I když je po několik týdnů tok informací bohatší, nebudeme tuto válku nikdy úplně znát. Každá válka je jen tím, co vyprávějí historikové, novináři a účastníci, a co jim jiní dodatečně vyprávějí v jejich studijních. Nikdy neznají úplnou skutečnost. Pochopení vytvoří teprve množství líčení s pominutím všech časových období, všech geografických prostorů, na všech stupních (strategickém, operačním, taktickém). Člověk, protože v každé válce a v každé bitvě hraje hlavní úlohu, je nejdůležitějším předmětem studia. Také člověk se mění, ovšem ne v hloubce. Stejně silý a slabost motivují římského centuriona stejně jako zřítejšího kapitána, jakmile jsou ve hře životy jeho vojáků i jeho vlastní život.

Kdo se zřetelem na řešení švýcarských problémů (to pravděpodobně platí i o československých problémech) hledá svou cestu ve zprávách o válce v Perském zálivu, bude se zabývat těmito tématy.

Strategické překvapení

Přepad ze 2. srpna 1990 uzavřel rozsáhlou klamnou operaci. Rozvinutí vojsk, stažení vojsk (před zástupci sdělovacích prostředků), telefonní rozhovory prezidenta s hlavami jiných států, krizové konference s plánovaným ztroskotáním, klamné signály vydávané diplomatickými kanály: **Národy a vlády často nechtějí a nemohou postřehnout, že se k nim blíží válka.** Ani Evropa nesmí propadnout snu o dlouhých lhlutách výstrahy.

Strategické velení

Prezident toho času jediné supervelmoci na světě s diplomatickou obratností kolem sebe soustředil přes dva tucty států, byl vybaven Spojenými národy kompetencí k vojenskému zásahu a jednal. Nebyl to vytožený obraz kolektivní bezpečnosti, avšak bylo to více, než svět kdy zažil. Kdo požaduje kolektivní bezpečnost, musí zvážit úlohu **supervelmoci** v kolegiu. Ani krizemi ochromený Sovětský svaz se nenechá velmi oslavovanou evropskou chartou vypoklonkovat z baltické oblasti. A že je možné se vysmát vyhlášené suverenitě hospodářsky silného státu, dokazuje Honeckerův únos z Německa.

Bude dále nutné zkoumat stanovené cíle obou stran. **Stanovené cíle se v průběhu válek obvykle mění. Definice cílů a jejich sdělení jsou páteří úspěšného vedení války:** nepřítel, světová veřejnost, vlastní národ, důstojnický sbor a vojska musejí vědět, kam vede cesta. Nejasné cíle prodlužují válku a požadují krev.

Strategické cíle musejí být dosažitelné. Na rozdíl od Iráku je možné na druhé straně zjistit nerozpornou shodu všech tří stupňů. **Strategické cíle byly operačně dosažitelné.**

Operační cíle byly takticky dosažitelné. Taktická činnost usilovala o operační cíle, operační umění místního velení bylo zaměřeno na stanovené strategické cíle. Žádný stupeň se nepokoušel řešit problémy obou ostatních stupňů. Prezident, ministr obrany a předseda sdružení náčelníků štábů se nevměšovali do operačního velení. Operační velitel neměnil strategické zámysly.

Také švýcarské operační velení musí být zaměřeno na stanovené strategické cíle. Není samoúčelné. A taktické velení musí dosahovat operačních cílů. Jednání o zprávě spolkové rady týkající se nové bezpečnostní politiky má uvést armádu do nadřazených cílů.

Bojová síla

Obě strany disponovaly srovnatelnými ozbrojenými silami. Hry civilních expertů s čísly před zahájením bojové činnosti byly spíše k smíchu. **Bojovou sílu armády nelze kvantifikovat.** Letadla, rakety, tanky, děla tvoří důležitou část bojové síly. Stejně důležité jsou lidé. Vůle, důvěra (v sebe sama, svoje zbraně, představené a kamarády), podpora ze strany domova (identifikace národa, malých skupin přátel a známých, rodin s životu nebezpečným úkolem vojáka), materiál a lidská připravenost ještě nestačí. Dovednost má rovněž svou váhu. Patří k tomu stav výcviku všech zúčastněných a doktrína.

Bojová síla není konstantní veličinou. Mění se před vedením i během bojové činnosti. Úspěch, neúspěch, projevy únavy, počasí, týlové zabezpečení a péče hrají svou úlohu. **Výhlídky na úspěch a přežití jsou konečně rozhodující.** Massada a Thermopyly jsou výjimky. Bojová síla má vztah k úkolu, prostředím a nepříteli. Vysoká bojová síla proti technicky dokonale vybavenému protivníkovi může být slabá proti teroristům. Kdo chce odvrátit násilí ve více formách projevu, musí disponovat všestrannou bojovou silou.

Nejistota

Války a bitvy jsou extrémními formami projevu dynamických, nelineárních, chaotických procesů. Malé příčiny mají velké účinky. Předpovědi nejsou možné. Experti, kteří předpovídali 30 000 padlých Američanů se museli blamovat. (Nejsou sami. Izrael nezasáhl, koalice se nerozpadla, nebylo použito ani jaderných, biologických, či chemických zbraní, k vojenskému puči během bitvy nedošlo, nikdo nezůstal po celé týdny v minových polích, protitankových překážkách a naftovém ohni. To všechno byly předpovědi.) Přesto potřebujeme "lenoškové" strategy. Dovedou lépe než praktikové s analytickou obratností uvést pořádek do matoucího množství dat. Mohou ukazovat velké linie vedoucí dlouhými časovými obdobími a pomocí spojování informací poskytovat podklady pro rozhodování. Praktikové by neměli na civilní experty nadávat, nýbrž by jim měli zadávat správné otázky.

Vysoká technologie

Když spartskému králi Archidamovi ukázali katapultový šíp, zvolal prý: "Nebesa, nyní je konec se statečností vojáků!" Po více než 2000 let je tudíž každá válka v chápání současníků vysoce technologickou válkou, která zpochybňuje staré představy o taktice a technice. Dějiny vzájemného působení techniky a taktiky jsou stejně staré jako lidstvo a jejich studium je fascinující.

I kdyby byly v Kuvajtu zasazeny nejnovější zbraně, není vývoj zbraní nyní ukončen. Za sto let se bude s blahosklonným úsměvem mluvit o archaických raketách Scud a jejich hře na schovávanou s letectvem, které mělo převahu. (Strašlivé noci ohroženého civilního obyvatelstva nezůstanou beze zmínky.) Také jestliže budou ještě někdy v Evropě muset být obranyschopné ozbrojené síly, budou používat nejmodernější obrannou techniku. **Kdo chce bránit svoje práva proti násilí, musí tak činit prostředky, které mohou mít úspěch. Spirálu zbrojení je možné zabrzdit, avšak zastavit ji není možné. Zastaralými zbraněmi se vyprovokuje násilí.**

Operační myšlení

Bitva o Kuvajt byla triumfem operačního myšlení rozvinutého v době studené války. Sovětské plány pro předstihový úder proti západní Evropě zcela přesně odpovídaly operačnímu zámyslu generála Schwarzkopfa. Zničení nepřátelského letectva na zemi a ve vzduchu (včetně infrastruktury), vyřazení zbraní hromadného ničení, proražení koridorů pro pronikání, poutání a klamání četnými frontálními útoky a prostorově rozlehlý, pohybu srpu podobný obchvat, zničení ozbrojených sil atd. atd.: tak se plánuje a cvičí u armád velmocí a koalic. Každou ochrannou linii je možné prolomit. Tím však není obrana v silném terénu odepsána, nýbrž naopak. Největší chybou při uvažování o Kuvajtu by byl závěr, který by švýcarské obranné doktríně v našem terénu přisuzoval slabiny pouště. **My s nižšími početními stavy budeme ještě více využívat silných stránek terénu než dříve, upustíme od lineárního učlenění a budeme bojovat tam, kde jsme silnější.**

Systémové myšlení

Myšlenka nepřátelského těžiště vypůjčená od Clausewitze je nyní aktuální také mimo učebny vojenských akademií. Školení důstojníků generálního štábu ve Švýcarsku zná již po léta soustředění na citlivý bod. Toto **systémové myšlení patří na všechny stupně**. Protitankový střelec míří na slabé místo tanku, velitel čety, který řídí palbu, zničí klíčové tanky nepřátelské sestavy (odminovací tanky, velitelské tanky). Vyšší taktický velitel udeří na klíčové útvary (např. ženijní), operační a strategické velení zase definuje slabiny svého stupně, na které je nutné se zaměřit. **Všechny stupně označují a chrání vlastní slabá místa. Požadují se pozoruhodné intelektuální výkony. Těžkopádné opotřebování je receptem pro porážku.**

Válka sdělovacích prostředků

Slabým místem demokraticky svobodného státu je veřejné mínění. Kuvajt ukázal, že je **správné sdělovacím prostředkům neříkat všechno, avšak neobelhávat je**. Operační překvapení a život desetitisíců závisely na utajení rozvinutí. Kdykoli novinářské rešerše přinesly něco nového, zapadalo to do velkého, oficiálně oznámeného obrazu. Veřejnost pochopila, že pro ochranu vojsk musí existovat tajemství. Důvěra ve velení zůstala narušena. Jiné zkušenosti nabyl Saddam Hussein. Jeho úsilí ve sdělovacích prostředcích přesvědčilo jen Palestince. Vyhodnocování se prý nedalo pomyšlet očekávaným vypořádáním se novinářů s generály. Denní divadlo chytrějších důstojníků, kteří stručně,

přesně a inteligentně odpovídali na často přihlouplé otázky novinářů, zůstane nezapomenutelný. Obraz dobře informovaného, známky rozdvajícího novináře utrpěl v Kuvajtu škodu. To je bolestivé a mohlo by mít následky.

Zpravodajská služba

Slepý boxer v ringu s boxerem vidícím: výsledek boje je jistý. Elektronika a zbrojní technika změnila řádovou hodnotu zpravodajské služby. To, co můžeme vidět, můžeme zasáhnout; to, co můžeme zasáhnout, můžeme zničit. Zbraně dalekého dosahu mají daleký dosah jen tehdy, když rozpoznají cíl v hloubce prostoru a ve správný čas je zasáhnou. Od družice až po přístroj pro noční vidění jsou technické prostředky spojeny do jednoho souboru. **Zpravodajští důstojníci nejvyšší kvalifikace mohou podávat výkony, které bojišti dodávají novou tvářnost. Intuitivní pochopení celkové situace a rozhodování velitele tím nejsou dotčeny. Avšak slepé velení není velením intuitivním, nýbrž neinformovaným.**

Vyzvědači (Kde je Saddam Hussein?), bezpilotní průzkumná letadla, letecké a pozemní radiolokátory: budeme muset dobře přemýšlet, co zde musíme dohánět. Jak dlouho ještě budeme muset čekat na zástupce náčelníka štábu pro zpravodajství a kontrašpionáž, který by mohl tyto důležité věci v rámci nového armádního plánování řešit s vážností svého postavení a funkce?

Výcvik

Tankové jednotky, přemístěné z Německa do Saudské Arábie, hlásí nedostatky ve výcviku u bojové techniky, které musely být spěšně odstraňovány. **Ostrou střelbu a výcvik v rámci útvaru nelze nahradit. Toto konstatování platí i pro nás.**

Ekologický teror

Válka má tendenci k bezuzdnosti. Spoutání násilí **mezinárodním právem** je naléhavější než kdykoli jindy. Byli to zločinci v uniformách, kdo způsobili nesmyslné ekologické škody. Lupiči, násilníci a vrazi, vyskytující se ve všech válkách, našli moderní stejně smýšlející postavy. My sami žijeme v prostředí, jež je vhodné pro ekologický teror. Ochrana je příkazem.

Taktika ukládání úkolů

Radioelektronický boj a letecká válka jsou zaměřeny na přerušení nepřátelského spojení a přenosu informací. Tomuto bojišti odpovídá pouze **"taktika ukládání úkolů"**. **Přenášení oprávněnosti jednat a povinnost jednat na nejnižší možný stupeň znovu prokázalo svou převahu nad centralistickým velením.**

Nové informace budou podněcovat k novým otázkám. Musí být zahájeno vojenské vyhodnocování. Úspěchy a nedostatky nových zbraňových systémů zajímají také nás. Nehodláme se však nechat odvrátit od úkolu, v bezpečnostně politické rizikové situaci historicky jedinečného druhu, zde a nyní hledat řešení pro **ochranu proti válce a násilí v Evropě.**

-MW-